

สรุปผลการดำเนินงานของคณะกรรมการความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ปี 2546

คณะกรรมการ

1. นายสมพงษ์ เจริญศิริ	สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ประธาน
2. นางอารีย์ รัชฎิกิจานุกิจ	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	
3. นางสาวเบญจวรรณ อรสุทธิกุลชัย	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	
4. นางสาวสุวันนา ทองสีสุขใส	สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	
5. นางศุภลักษณ์ จันทร์ราษฎร์ศรี	สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
6. นางสาวฉัตรวรรณ เหมฤดี	สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
7. นางเพ็ญสุวรรณ นาคะปรีชา	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	
8. นายสุริยา อภิวันทนากร	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ	
9. นางสาวสุรางค์ วิรุฬสิงห์	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	
10. นางวรจิตต์ ปิยะภานี	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	
11. นายบัณฑิต ยางราชย์	ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	
12. นางแหวดดา เตชาทวิวรรณ	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	
13. นางสาวมาลี เสียงไทย	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	
14. นางอากาศร ธาดุโลหะ	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา	
15. นางสาวอุพาริน เฉยศิริ	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา	
16. นางสาวพรจิตต์ หมิงงาม	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล	
17. นายสุธรรม อุมาแสงทองกุล	กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้	
18. นางสาววันวิสา วงสุวรรณ	ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	
19. นายสุชล แก้วประทุม	สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง	
20. นางจุฑามาศ มงคลพิทักษ์สุข	สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง	
21. นางสมพิศ พรวิริยกุล	สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	
22. นางสาวยุพดี จารุทรัพย์	หอสมุด พระราชวังสนามจันทร์	
	สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร	
23. นางสาวเชาวลี เชิญขวัญแก้ว	หอสมุดสาขาท่าพระ สำนักหอสมุดกลาง	เหรัญญิก
24. นางสมบูรณ์ ห่านรัตนสกุล	ห้องสมุดจอห์น เอฟ เคนเนดี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	

25. นางสาวสุทิศา จริยนิววัฒน์	ห้องสมุดจอห์น เอฟ เคนเนดี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
26. นางสาวสุดา หมัดอะคัม	หอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
27. นายชัยวัฒน์ น้าชม	สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
28. นางสาวอ้อย พลแสน	สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
29. นางวาริชาวรรณ คำมูลตรี	สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
30. นายจีระพล กลุ่มเคี่ยม	สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
31. นางเพ็ญแข ประจงใจ	สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
32. นางสาวสุรีย์ บุษงามงคล	สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
33. นายณัฐโชติ พรหมฤทธิ์	สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
34. นางสาวน้อย วินัยสุรเทิน	สำนักบรรณสารสนเทศ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
35. นายยุทธนา เจริญรื่น	ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
36. นางสาวอาภรณ์ ไชยสุวรรณ	ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
37. นางสาวศศิธร ดิณะมาศ	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร เลขานุการ

กิจกรรมความร่วมมือ

คณะทำงานความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ มีมติกำหนดให้ มีการประชุมปีละ 3 ครั้ง แต่ในปี 2546 ดำเนินการมาแล้ว 2 ครั้ง เนื่องจากคณะทำงานมีงานประชุมและพบปะหา รือกันประจำทุกเดือนในการเป็นคณะกรรมการ โครงการระบบฐานข้อมูลสหบรรณานุกรม (Union Catalog) โครงการฐานข้อมูลจัดเก็บเอกสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Collection) โครงการฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการใช้งานทรัพยากรร่วมกัน (Reference Database) ซึ่งเป็นโครงการที่ต้องร่วมมือและเร่งด่วนในการ ปฏิบัติงาน และอยู่ในแผนการดำเนินงานของฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในปี 2546 คณะทำงานความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้มี กิจกรรมความร่วมมือดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติงานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

โดยการประชุมทุกครั้งผู้แทนจากสถาบันต่าง ๆ ได้แจ้งความก้าวหน้าของการดำเนินงานทางด้านการปฏิบัติงานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแก้ไขปัญหาร่วมกัน

2. ดำเนินการโครงการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS)

ในการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัย / สถาบันส่วนกลาง (Thai Library Network – Metropolitan : ThailiNet) เครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัย / สถาบันส่วนภูมิภาค (Provincial University Library Network : PULINET) และสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัยเข้าด้วยกัน บนเครือข่าย UniNet เพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และพัฒนาฐานข้อมูลร่วมกัน ซึ่งเป็นการประหยัดงบประมาณ และก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา อีกทั้งยังเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ โครงการที่คณะทำงานฯ ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้เข้าร่วมทำงานและเป็นกรรมการประกอบไปด้วย 3 ส่วนหลัก ดังนี้

- 2.1 ระบบฐานข้อมูลสหบรรณานุกรม (Union Catalog)
- 2.2 ระบบฐานข้อมูลจัดเก็บเอกสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Collection)
- 2.3 ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการใช้งานทรัพยากรร่วมกัน (Reference Database)

3. นำเสนอโครงการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติแห่งชาติ (Integrated Library System for Thailand Libraries)

นโยบายแห่งรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษา อบรมให้บุคคลมีความรู้คู่กับคุณธรรม และปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาคือองค์ประกอบหลักประการหนึ่งที่เป็นปัจจัยในการพัฒนาการศึกษา และรัฐให้การสนับสนุนในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ โดยการสร้างเครือข่ายการศึกษาแห่งชาติขึ้น ซึ่งหนึ่งในเป้าหมายสำคัญคือ การสร้างเครือข่ายห้องสมุดสถาบันการศึกษา และห้องสมุดประชาชนทั่วประเทศให้เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ โดยพัฒนาห้องสมุดให้มีลักษณะเป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และได้กำหนดภารกิจข้อหนึ่งไว้ในแผนพัฒนาห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้ คือ การพัฒนา Library Software ที่เหมาะสมสำหรับการศึกษา

จากที่หน่วยงาน องค์กร สถาบันการศึกษาของรัฐ เอกชน และหน่วยงานที่ไม่ใช่สถาบันการศึกษา ได้นำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ ซึ่งเริ่มเป็นรูปเป็นร่างตั้งแต่ปีงบประมาณ 2537 เป็นต้นมา ทำให้การบริการสารสนเทศทางด้านห้องสมุดมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดเก็บ การทำงานและการให้บริการตามระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่แต่ละองค์กรนำมาใช้งาน และงบประมาณก็เป็นตัวแปรหนึ่งในการเลือกใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติด้วย

แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่มีการนำมาใช้ในประเทศมีความหลากหลาย และส่วนใหญ่เป็นระบบที่ต้องซื้อสำเร็จรูป (Turnkey System) ของต่างประเทศมาใช้ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ เพื่อพัฒนาศักยภาพการให้บริการอันก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้บริการ ระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่นำมาใช้ได้แก่ INNOPAC, VTLS, Horizon, Magic Library ฯลฯ ถึงแม้หน่วยงานต่าง ๆ จะมีการใช้ระบบที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่จะต้องมีในระบบเหมือนกันคือมาตรฐานโครงสร้างและการลงรายการ จะเห็นได้ว่า ณ ปัจจุบันได้มีโครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลสหบรรณานุกรม (Union Catalog) สำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งจะเป็แนวทางเชื่อมโยงระบบสหบรรณานุกรมแห่งชาติสำหรับทุกหน่วยงานต่อไป

ห้องสมุดหลาย ๆ แห่งหลาย ๆ สถาบันที่ได้นำระบบห้องสมุดอัตโนมัติเข้ามาใช้งาน เริ่มประสบปัญหาด้านงบประมาณไม่ว่าจะเป็นการซื้อโมดูลทำงานเพิ่มเติม การเปลี่ยนเวอร์ชันใหม่ และค่าบำรุงดูแลระบบซึ่งเหล่านี้ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในแต่ละปี จากข้อมูลค่าบำรุงดูแลระบบห้องสมุดอัตโนมัติเฉพาะห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 24 แห่ง ต้องจ่ายค่าบำรุงรักษาระบบประมาณ 25 ล้านบาทต่อปี ทั้งนี้ยังไม่รวมห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน และห้องสมุดสถาบันราชภัฏ วิทยาลัยและโรงเรียน ซึ่งถ้ารวมทุกหน่วยงานทุกองค์กรแล้วแต่ละปีต้องจ่ายค่าบำรุงดูแลระบบห้องสมุดอัตโนมัติไม่น้อยกว่าปีละ 35 ล้านบาทต่อปี (เฉพาะค่าบำรุงดูแลระบบ ยังไม่รวมค่าซื้อระบบห้องสมุดอัตโนมัติใหม่) ถ้ามองในระยะยาวแล้วจะต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นอีกเท่าตัว เพราะห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ เอกชน สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล หน่วยงานองค์กรวิทยาลัย โรงเรียนที่จะเกิดหน่วยงานใหม่ มีความต้องการระบบห้องสมุดอัตโนมัติเข้ามาใช้งานมีอีกเป็นจำนวนมาก

จากจุดนี้ กลุ่มงานเทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์แก่ประเทศชาติในส่วนรวมในการที่จะนำเสนอโครงการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติแห่งชาติ เพื่อให้การพัฒนา ระบบห้องสมุดไปในแนวทางเดียวกัน และมีองค์กรหรือหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในการวิจัยและพัฒนา งานทุกอย่างทางด้านห้องสมุดในประเทศไทย สามารถแก้ปัญหาทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากร ความเป็นเอกภาพของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ตั้งแต่ระดับอุดมศึกษา องค์กร หน่วยงาน สถาบันการศึกษา ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ถ้ามีองค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความก้าวหน้า รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ จากภารกิจดังกล่าวประกอบกับคณะทำงานฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้พิจารณาเห็นว่าควรที่จะสร้าง Library Software สำหรับประเทศไทยได้นั้น ควรกำหนดความต้องการที่เป็นมาตรฐานร่วมกันพร้อมทั้งต้องคำนึงถึงพื้นฐานการทำงานของห้องสมุด เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานในการทำงานในการออกแบบระบบ Library Software ของประเทศ

คณะทำงานฯ ได้นำเสนอโครงการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติแห่งชาติ ในที่ประชุม คณะกรรมการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา วันที่ 5 สิงหาคม 2546 ณ อาคารทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อให้ทราบและดำเนินการต่อไป

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

แผนงานที่คณะทำงานฯ ไม่ได้ปฏิบัติ มีดังนี้

1. จัดประชุมการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติสำหรับห้องสมุดในประเทศไทย
2. คู่มือระบบจัดเก็บเอกสารอัตโนมัติ
3. ศึกษาดูงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในแหล่งสารสนเทศต่างประเทศ
4. ฝึกอบรมหรือจัดอบรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้วย XML
5. ฝึกอบรม Dublin Core Metadata

สาเหตุเนื่องมาจากคณะทำงานมีภาระงานเร่งด่วน ในโครงการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) ซึ่งมีการกำหนดคุณสมบัติของระบบ การจัดประชุม ฝึกอบรม และประชุมตรวจรับอยู่บ่อย ๆ ทำให้คณะทำงานไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้ได้